„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт године: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 41. У Новом Саду, у суботу 21. фебруара (5. марта) 1904. Година XX.

Позив.

Умољавају се **деоничари** „Деоничарског Друштва Браника“, да на своје уписане деонице најдаље до 7. (20.) марта 1904. уплате даљих 30% т. ј. 30 Круна на сваку деоницу. Уплату ваља слати на администрацију „Браника“ у Нови Сад.

У **Новом Саду**, 20. фебруара (4. марта) 1904.

Управа „Деоничарског Друштва Браника“.

Политика против народности и српске социјалисте.

II.

Велика обећања мађарских државника немађарским народностима после октобарске дипломе нису се са успоставом угарског устава — обистинила. Да би се учињена обећања колико толико искупила, угарски сабор г. 1868. створио је тако звани народносни закон, који је данас од стране мађарских шовиниста тако омражен, да га желе укинути. Но тај народносни закон, који је формулисан у зак. чл. 44. од г. 1868., сасвим заузима становиште племенске мађарске државе, а само регулише употребу језика од стране немађарских народности, као што регулише неке културне захтеве немађарских народности. Наравно да такав закон није могао задовољити немађарске народности и при расправи тога закона, тада још многобројни народносни посланици на угарском сибору поднели су против-предлог у погледу народноснога закона, и кад је тај против-предлог од стране мађарске већине одбијен — то су народносни посланици Срби, Румуни и Словаци остентативно оставили угарски сабор.

Створени народносни закон у г. 1868. добио је превишњу потврду и требао је ступити у живот. Али се једва по где-где на њега осврнало. Мало по мало народносни закон није се нигде извршавао. При стварању краљевских судова постављено је као начело, да се народносни закон не може односити на именовање судије. нити се одредјења народносног закона могу употребљавати при краљ. судовима. Румунски адвокати при својим обранама у кривичним стварима. хтели су да говоре румунски, али им то суд није допустио, и било је случајева, да су румунски браниоци оставили расправу, те да је морала бити одређена нова расправа са обраном на мађарском језику. Председници краљ. судбених столова обзнанили су адвокатима да и у цивилним парницама неће друге поднеске примати до мађарске. Кад је ову ствар један српски народносни посланик потегао на угарском сабору, министар правде одговорио је, да ће према установљеним краљ. судовима поднети законску новелу, с којом ће се народносни закон у неким установама преиначити. Али та новела никад ни до данас није поднесена, јер се испомагало са тумачењем, да народносни закон не може се применити код краљ. судова.

Међутим после успоставе угарског устава год. 1867., па и после стварања народносног закона било је ипак за неко време још неког слободнијег кретања у немађарских народности, а наиме у Срба при изборима за угарски сабор. Али кад се год. 1873. угарска Граница развојачила, те велике масе народа учествовале при изборима у бирачким срезовима, који су на много хиљада бирача бројали — почела се слобода избора са гувернаменталним притиском сужавати. Познат је величанствен избор српског посланика за угарски сабор у Панчеву о Божићу год. 1873. Али је познат уједно и онај нечувени гувернаментални притисак при том избору, где се политички органи нису устручавали поједине одличније бираче затварати. Да би се у будуће осујетио избор народносног посланика у Панчеву, раздељен је био панчевачки изборни срез на два среза: панчевачки и уздински, те су општине тако биле разбацане, да је избор српског народносног посланика у Панчеву био немогућ. Још је био могућ уз највеће напоре избор српског народносног посланика у уздинском срезу г. 1878. и и 1881. При последњем избору у Уздину г. 1881. кад су плакати народносног кандидата бивали са ћошкова здерани и кад су војници дошли у Уздин на дан избора, па кад се народносни кандидат за многа насиља тужио надсолги, овај му је дао значајан одговор: да њега према народносном кандидату не веже закон већ министарска односно жупанска наредба. Кад је пак изабрани народносни посланик ову ствар потегао на угарском сабору, саборска већина одобравала је поступак „патријотског“ надсолге.

Кад су народносни посланици на послетку били сасвим истиснути са угарског сабора, није било никога да обелодани злоупотребе гувернаменталних органа у крајевима немађарских народностима, те су ове биле предате на милост и немилост злоупотребама.

Та околност порадила је, да је један део немађарских народности отишао у социјалисте, где су се немађарске народности у интернацијоналном саставу социјализма јачима осећале.

△

Борба је отпочела!

* **Будимпешта**, 18. февр. (2. марта) 1904.

Не између Јапанаца и Руса, него између Тисе и опструкције. Синоћ су све мађарске опозиционе странке одржале конференције; све странке одлучиле су, да наставе своју досадању тактику, што значи: Угроновци ће наставити опструкцију, Кошутовци ће и даље пасивно посматрати борбу између Тисе и опструкције, докле се год Тисина „јака песница“ не буде дрзнула да дира у пословник, а пучка ће странка, као до сада тако и од сад у потаји потпомагати опструкцију Угроноваца. Апоњијевци пак — ћуте!

Прелом између Тисе и опструкције дакле неизбежан је. Војсци требају новаци (рекрути), а парламенат не може да усвоји законски пројект о новачењу. Откад је букнуо рат на Далеком Истоку, из Бечa управише погледе на Балкан: али војска нема новаке, она је сад слабија него ли што је била у мирно доба, кад нису стајале у изгледу никакве војне „екскурзије,“ а сад, кад су војници потребнији него икада, аустро-угарска војска нема новаке. Беч је нервозан и гурка Тису напред, те тражи од њега, да ма по коју цену скрха опструкцију, јер „виши интереси“ монархије захтевају, да аустро-угарска војска буде снажнија него икад.

На данашњој седници угарског парламента министар-председник поднео је у име владе читаву рпу законских пројеката, које би парламенат требао усвојити. Тај корак Стевана Тисе сматрају као почетак борбе. Њима хоће Тиса да покаже, како је влада и орна и војна да озбиљно ради, али не може јер јој опструкција смета: то дакле треба да буде један разлог више, који ће пред јавним мњењем мађарским мотивисати насилне мере, које мисли предузети против неумитних Угроноваца. (Међу овим законским пројектима има их, који се тичу наше коже, посебице пак нас Срба и ми ћемо се на њих осврнути у једном од каснијих бројева. — Ур. „Бр.“)

Већ данашња седница беше први предзнак буре. Говор, којим је Тиса пропратио подастрте законске предлоге, одликовао се изазивачким тоном, а у име опструкције посланик Холо одговорио је тиме, што је пре дневног реда потргао питање: како је влада прошле среде могла држати министарски савет у Бечу? Дебата о овом питању била је жестока и — завршила се тајном седницом: дакле правом техничком опструкцијом, и то због тог, што је министар-председник био сувише оштар у изразима према посланику Гинтеру. Опозиција га је због тог на тајној седници жестоко напала, — и кад се тајна седница завршила, време, одређено за саборске седнице, беше већ прошло, те парламенат на овој седници није ни могао прећи на дневни ред.

Данашња је седница дакле протекла, а дебата о војничким предлозима није се ни за један корак помакла напред, те Тиса после овог сасвим јасно може видети, да опструкција неће попустити, те му не остаје друго, него да се лати насилних средстава, тако да Угарска стоји на прагу нових политичких потреса, који имају с тим већу важност, што се цео овај сукоб тиче војничких питања, те индиректно засеца и у спољну политику аустро-угарске монархије.

Ми Срби можемо се дакле и овог пута тешити: што горе то — боље!

Руско-јапански рат.

Некоји немачки листови од неколико дана доносе вести, као да се Порт-Артур неће моћи дуго одржати против напада јапанских. То телалење немачких листова је само оно, што би они желели, али то неће наступити. Чак и бечка „Нова Слободна Преса“, која баш није пријатељ Русији, вели да нема смисла говорити, да ће се тако силна тврђава, као што је Порт-Артур, предати већ на почетку рата.

Зна се, да је порт-артурски затон већ од природе врло погодан за то, да се начини сувоземном и поморском тврђавом првог реда. Окружен узвишењима без растиња, која затон као какав прстен окружују, затон везује с морем само један канал 200 метара дугачак и 3—400 метара широк. Познато је, да су руски инжењери све употребили, да утврђењима најновијег система подигну природну јачину те тачке, јер је сграђено најмање 25 фортица и батерија и да Порт-Артур осим флоте, што је у луци, бране и 12 батаљона 7. источно-сибирске стрељачке бригаде. Кад су

тврђаве порт-артурске снабдевене са најмање 300 модерних топова, кад тврђава има доста муниције, а за дуго време је снабдевена храном, тако да после одласка странаца, жена и деце може из државних магацина да се у случају нужде храни још 12.000 до 15.000 особа грађанског становништва варошког, то се не може увидети, из ког узрока се Порт-Артур не може дуже времена држати.

Командант тврђаве, генерал Стесел је ових дана издао дневну заповест, састављену у врло одлучним изразима; из ње се види, да су се Руси у Порт-Артуру одлучили да се боре на живот и смрт, а никако се не сме руском војнику подметати, да је клонуо духом, пре него што је и било озбиљног боја. Флота, све ако се на отвореном мору и неможе мерити са четири и пет пута јачом јапанском флотом, не може бити сметња за енергичну одбрану. Често је бивало при опсадама поморских тврђава, да се бродови, који су постали неупотребиви, довуку у унутрашњу луку или их, као под Севастополељем што беше, потопе, па су се морнари са својим бродским топовима у утврђењима подигнутим на брзу руку, поред својих другова од градске артиљерије храбро и пожртвовно борили бранећи тврђаву. Ено и „Ретвизан“, који стоји на обали, сјајно је осујетио онај лукави напад јапански са палибродовима! У опште, из досадашњих ратова је познато, да непријатељска флота добро утврђеној, добро наоружаној и храбро бранећој тврђави не може много шкодити. Топови са града боље и сигурније гађају од оних на флоти. Зато адмирал Того и држи у пристојној даљини скупе оклопнице, и сва предузећа је до сада извршивао торпедњачама и лаким крстарицама. Прескупе оклопнице Того држи далеко изван домашаја руских тврђава и прибрежних батерија, и то с правом, јер једна добро нишањена граната лако може да отреми на морско дно једног оклопљеног џина, који је стао 15—20 милијона Круна. Осим тога Јапан нема накнаде, јер до сада су у Јапану градили само торпедњаче и торпедобоје, а не оклопнице. Закони о неутралности пак забрањују другим државама, да Јапану граде или продају ратне бродове.

Једино би Јапанци могли Порт-Артур савладати правилном опсадом на суву, а флота за то време да продужи блокаду с мора. Но док Руси стоје на Лијаотоншком Полуострву и у Нијучвангу, Јапанци не смеју отпочети опсаду Порт-Артура с непријатељем за леђи. Порт-Артур је дакле сигуран, а русофопске новине могу се искидати од једа.

Борба пред Порт-Артуром.

„Берлинер Тагеблат“ дознаје из Петрограда, да је неистинита енглеска вест о јапанском нападу на Порт-Артур од 16. (29.) фебруара. Тог дана је била јака бура и ни један јапански брод се није помолио.

Јапански губитци.

И ако Јапанци чувају своје губитке као змија ноге, ипак се по извешћима баш из енглеских извора види, да су они и у материјалу и у људима претрпели знатне губитке. Тако из Лондона јављају да је јапански болнички брод „Кобе Мару“ стигао у Нагасаки са 71 рањеником међу њима има шест машиниста бродова „Идзумо Кашуми“ и „Шикишиме“ који су тешко рањени. Дописник „Дељи Мејла“ видео је у Чифу јапанску крстарицу, где лежи у ушћу реке Намјанга на пруду; дописник је нашао на њој само једну јапанску стражу. Руси су, по вести „Дељи Телеграфа“, у луци порт-артурској нашли један потопљен јапански контр-торпиљер.

Руски добровољци.

У Москви се јавило 700 особа, међу њима много резервних официра, да добровољно учествују у рату. У Нижњем Новгороду је генерал у оставци Гудовић предложио градоначеонику, да образује добровољачку чету од 1000 становника градских. У Владивостоку се такође образују добровољачке чете.

Један руски пароброд умакао.

Из Владивостока јављају да је тамо стигао један пароброд из Ревала, који су Јапанци 9. фебруара при изласку из Нагасаки ухватили и који су два јапанска ратна брода хтели да допрате натраг у Нагасаки. За време ноћне буре руски брод је умакао.

Транспорт руске војске.

„Берл. Тагеблат“ јавља из Петрограда: Један официр, који се баш сада вратио са Бајкалског Језера, јавља, да транспорти војске и хране на сибирско-манџурској железници сасвим глатко иду. Сваки дан прелази 13 возова, а тај број би се могао и повећати, кад се средином априла отвори кругобајкалска железница. Иза Бајкалског Језера устројено је оригинално чување железнице. Војници морају после вожње од два сата сићи са воза и марширају дуж трупе, док их први воз не узме. Тим је створен сталан преглед пруге, а из рата се не извлачи војска. Међутим ће се после пруга стално чувати. Мобилизација у Ист. Сибирији врло је добро успела. Сви момци, што беху далеко од трупе, саоницама су пренесени до железнице и путем су имали од државе храну, што у европској Русији не бива, тако да су војници приспели у најбољем стању. Руска војна управа не казује, колико има тамо војске, али се држи да нема више од 350.000 момака. Генерал Куропаткин полази на бојно поље тек крајем фебруара по ст. кал.

Прва посланица новог скопљанског митрополита.

Нови скопљански архиепископ и митрополит и екзарх Доње Мизије, Севастијан, послао је свом свештенству и духовној пастви својој архипастирску посланицу, у којој најпре јавља за свој избор, благодари васељенском патријарху и члановима Синода, што су га изабрали, те наставља овако:

„Наши свештеници треба да су прожети својим дужностима, које су им познате и за које су везани својом заклетвом при рукополагању. Они не треба да пусте у немар дар у себи, који им је дан метањем старешинских руку на њих (Тим. I. Гл. 4. стих 14.). Треба у својој пастви да чувају чистоту Православне вере, да Еванђелском речју враћају у крило Велике Цркве заблуделу браћу своју, да сеју у пастви мир, љубав, слогу и морал, да теше напаћене, да храбре поколебане, да учврсте веру у победу истине и правде. „Ако и упадне човек у какав грех, ви духовни исправљајте таковога духом кротости, чувајући себе да и ти не будеш искушан“ (Галат. гл. 6. стих 1.). Сем тих општих дужности православних служитеља Олтара Божијег, они имају и својих посебних дужности на олтару народном, да у заједници са наставницима и учитељима народним чувају и утврђују корисне народне обичаје, чистоту језика и имена народног. А то ће најбоље постићи, ако у томе пастви својој претходе одличним примерима својим.

Наши монаси поред редовних својих дужности, имају и своје нарочите посебне дужности, да као зеницу ока свога чувају свете задужбине наших заслужних предака, које су нам у аманет остављене, да се старају да оне процветају и да у истини буду расадници вере, просвете и народног духа. На саборима манастирским, на којима се скупља многобројни народ наш, нека никада не пропуштају учити га вери Христовој, нека у њему укрепљују понос народни и развијају хришћанске врлине, претходећи му у свему примером својим и незаборављајући да се нарочито на њих — на клир у опште, односе Спаситељеве речи: „Ви сте видело свету; не може се град сакрити кад на гори стоји, нити се ужиже свећа и меће под суд, него на свећњак, те светли свима који су у кући. Тако да се светли и ваше видело пред људима, да виде ваша добра дела, и славе Оца вашега, који је на небесима“ (Мт. гл. 5. стих 14—16).

Нарочиту пажњу треба обратити народној школи, јер је њена важност и задатак врло велика и позната свима мислећим људима нашега народа. Школу треба пригрлити, на њеном развитку радити са толико бриге и љубави, колико то заслужују просветни интереси нашег народа. „Знајући ово време да је већ час дошао, да устанемо од сна“ (Римљ. 13, 11). Благодарећи Царској милости Њ. И. В. Султана, у Богоспасајемој Епархији Скопљанској раде око стотину наших школа. Ако се укаже потреба, требаће и нове отварати, а ове садашње унапредити, преустројити, снабдети са училима и уџбеницима, у опште ставити их на савремену основу, како би оне у свему могле извршити постављени им задатак.

Да би наше школе могле напредовати, очекујемо од наставника и учитеља, да ће се истински предати своме узвишеном послу. Они ће у нашој смирености у свако доба наћи свога помоћника, у своме корисноме послу. Сем рада у школи, они треба да обрате нарочиту пажњу и на своје задатке ван школе, у народу, да би с пуним правом могли носити часно име народних учитеља. Они треба, у заједници и слози са свештеницима, да поучавају на само децу, већ и одрасле људе, писмености, нужним знањима, моралу, карактеру, сталности, истрајности, чувању народних обичаја, чувању народног здравља, привременим поукама, да обрате пажњу и на развијање трговине, пољопривреде и заната. Свештеници и учитељи удружени, одани своме светоме и културноме позиву, могу учинити врло много за народ, ако су вредни и прегаоци. Но за све послове, па и за ове, првенствено треба међу њима да влада узајамна љубав, братска слога и мир. Прваци народни, одборници, општинари и цела паства наша треба да помогне нашу смиреност својом готовошћу, искреношћу и прегаоштвом у тешком нам послу, који је управљен једино на корист наше свете Православне вере, милог нам народа и паствe наше вазљубљене. Народ наш треба да следује свештеницима, и учитељима, и да њихове добре поуке прима к срцу, и да се по њима влада, „јер се они старају за душе његове, као који ће дати одговор, да то с радошћу чине, а не уздишући“. (Јевр. 13. 17).

Наша смиреност љубиће сву своју паству подједнако, залагаће се за њу одано, биће правична према свима подједнако, наградиће, ко је за награду, осудиће ко је за осуду. „А који скриви, примиће што је скривио, и нема гледања ко је ко“. (Колос. гл. 3, стих 25). Тек уз припомоћ нашег сарадника, свештеника, учитеља, првака, одборника, општинара и васцелога милога нам народа, наша ће смиреност моћи успешно, да оствари своје жеље и наде, којима су јој препуне груди при ступању у круг паствe своје. „Много бих вам имао писати, али нећу мастилом и пером да вам пишем; него се надам да ћу вас скоро видети, и уста у уста говорити“. (Ш. Саб. посл. Јов. Богосл. ст. 13, 14).

А сад препоручујући себе и Вас — возљубљену ми паству молитвама Свете Пречисте Богоматере и светих просветитеља и учитеља и свих преподобних и Богоносних отаца, шаљем вам Архипастирски благослов и поздрав. Благодат Господа и спаса нашега Исуса Христа и љубав Бога Оца и Заједница Светаго Духа нека је са свима вама. Амин.

У Цариграду, на дан Светог Симеуна, 1904. г.

А. Е. и Митрополит Скопљански **СЕВАСТИЈАН** с. р.“

Колико лепе поуке има у посланици архиепископа-митрополита Севастијана и за наше свештенике и учитеље, нарочито за оне, којима је радикализам прва и главна ствар, а црква и школа споредна!

Последњи број „Цариградског Гласника“ доноси и саопштење Синода, којим се обзнањује, да је за архиепископа и митрополита скопљанског изабран јерођакон Севастијан.

XIII. редовна главна скупштина Централног Кредитног Завода у Новом Саду.

(Свршетак.)

Др. М. А. Ћирић мисли, да би најбоље било, да управа сама скупштини предложи, кога би желела да уђе у управу.

Председник прекида седницу на 5 минута ради договора о избору 3 члана управе, и за тим је поново отвара.

Арса **Пајевић** предлаже за члана управе дра Лазу Станојевића, како би лекаром упражњено место заузео опет лекар.

Проф. Стеван **Лекић**: Како је у управи само један правник, било би добро, да уђе у њу још један, и с тога предлаже дра Милана А. Ћирића.

Председник: Почем су пала два предлога, мора се гласати. Моли вериф одбор, да руководи гласањем.

Пошто је гласање свршено, вериф. одбор објављује резултат, по коме је др. Милан А. Ћирић изабрат за члана управе огромном већином гласова.

Др. Милан А. **Ћирић** захваљује скупштини на избору, као и на поверењу које му је скупштина тим избором указала, и уверава је да ће посветити све своје знање и умење, да цели овога завода, колико до њега стајало буде, унапреди.

По томе се прелази на избор надзорног одбора, у који су поново изабрани једногласно г. г. Данило Манојловић, Стеван Лекић и Младен Максимовић.

Као 9. тачку дневног реда, чита секретар г. Милан **Меанџић**: Предлог о мировинској уредби за чиновнике и послужитеље. По томе предлогу дужни су сви чиновници и послужитељи Центр. Кред. Завода бити чланови мировинског фонда, у који ће уплаћивати од плате за прве 3 године 8%, доцније 5%, а од једногодишње повишице 50%. Завод пак уплаћује у тај фонд годишње најмање толико колико сви чиновници заједно. Чиновник добија пуну мировину, кад наврши 40 година службе. Ако је при умировљењу навршио 10 година службе добија у име мировине 40% од своје плате, а са сваком даљом годином службе расте мировина са 2%. Удовице имају права на мировину у износу од највише 1.200 круна. За случај да удовица изгуби право на мировину, добијају јој незбринута деца

васпитну припомоћ. Мировинским фондом рукује засебна управа од 7 чланова, и то од 4 члана заводске управе и од 3 заводска чиновника, које чиновници бирају између себе. Ако би Центр. Кред. Завод као такав престао, предаје се мировински фонд на руковање српском народно-црк. саборском одбору, који би и даље подмиривао у течај стављене мировине, а по истеку истих имале би се из прихода тога фонда давати штипендије за српску младеж ради образовања у трговачкој струци. Овај фонд ступа у живот, чим га одобри скупштина.

Арса **Пајевић** изјављује да се радује што је дочекао оснивање тога фонда, за који је он био још у почетку заводског рада.

Коста П. **Миросављевић** предлаже измену у миров. уредби, по којој чиновник може ступити у мир и пре 40-годишње службе, ако је навршио 60. годину живота (усваја се.) Тражи да се установи и минимум мировине удовицама у износу од 600 круна. (Не прима се, пошто је то рачунска ствар, у коју се скупштина не може упуштати.)

Ђорђе **Велић**, парох, мисли да ова скупштина не може решавати о предложеној мировинској уредби, него да је треба прво штампати и деоничарима на проучење разаслати, па тек онда сазвати тога ради ванредну скупштину.

Др. Милан **Давидовац** држи, да није нужно да се овај предлог претходно проучава, јер види да је ова уредба израђена по угледу на сличне уредбе код других завода. Предлаже, да још ова скупштина усвоји ту уредбу.

Скупштина прима једногласно предложену мировинску уредбу за чиновнике и послужитеље овог завода.

Председник прелази на последњу тачку дневног реда: избор 3 члана за оверење скупштинског записника, предлаже за тај посао г. г. дра Милана Давидовца, Гавру Нецкова и Ђорђа Велића (Прима се.). захваљује присутнима што су дошли на скупштину, и пошто је дневни ред исцрпен, проглашује скупштину за закључену.

Политички преглед.

— **Србија.** Први дан прославе 100-годишњице првог српског устанка краљ Петар је дао доручак члановима српске владе. Том приликом је краљ држао говор, у ком између осталог рече ово:

„Времена су озбиљна и потребно је много одважности, присебности, самопрегоревања, а највише још мудрости, да се ова скупа тековина толиких нараштаја, да се слобода унутра и споља одржи. Рекло се да народ наш не уме да цени слободу, да није дорастао за њу. Ја мислим да се тиме наноси увреда, како самом народу, који је толико пута давао доказа о својој безграничној љубави ка слободи, тако и успомени, коју данас славимо, успомени на оне људе, који су у почетку прошлога века за слободу животе своје заложили. Народ није до сада злоупотребљавао права своја, није се огрешио о начело слободе, које су му у аманет оставили, а коју је он суревњиво чувао. Ако је било грешака то оне нису потицале отуд што се слобода доле у народу није умела да цени, него што се горе, на челу управе земаљске није хтела да разуме. На нама је, а нарочито на вама је, господо министри, којима је народ поверио, да као одговорни чиниоци управљате судбином ове земље, да слободи прибављате свугде и у свакој прилици достојног поштовања. — Начело слободе достојно схваћено и постављено за темељ како унутрашњег тако и спољашњег развитка, треба да буде онај трајни споменик, који ћемо ми подићи људима, чију успомену и рад данас славимо.“

Министар-председник Грујић одговорио је говором, у ком је истакао значај првог српског устанка.

Дописи.

— **Ст. Бечеј**, 9. (22.) фебруара 1904. (Јапанија. — Промена иметка. — Прикључење Мола. — Канал између Дунава и Тисе. — Мађарско позориште.) Јапанска је доста далеко од нас, ал' је мисао бржа ма од ког саобраћајног средства, те нам износи пред очи светске догађаје, који нас сада већма занимају, него лецедер, опструкција, и т. д. па у берберници, коларници, крчми и по рогљевима — свугде се само о том приповеда, како мучки нападај јапански на руску флоту у Порт-Артуру није много шкодио бацушки, и како ће ипак Јапанци добити по туру. Бар то је мњење сокачке већине, и не би човек веровао, да се код нас и таких жалосних Срба налази, који Јапанцима странствују, ал' те тице по перју лако је погодити. Но да се манем светске политике, и да вам јавим један овдашњи догађај, који је по нас Србе од велике важности, јер се не тиче Јипанаца и Руса, него баш нас Срба Бечејаца.

Кућу пок. Паје Симоновића, која је на најлепшем месту у Ст. Бечеју и од многих дућана знатну кирију вуче, купио је данас за 50.000 фор. Богдан Дунђерски велепоседник, те је и та непокретност дошла у српске руке, чему се ми Срби само радовати можемо, јер су Чивути одавно бацили око на ту кућу, — ал' им ово није испало за руком. Честитајући купцу на тој ванредној аквизицији, и желећи му дуготрајну срећу у новој обитељи, констатујемо са задовољством, да је са тим купом и српској ствари велика услуга учињена. —

Ових дана беше једна депутација из Мола код министра да га моли, да се Мол у судском и административном погледу опет прикључи Ст. Бечеју, и — као што чујем — министар је врло повољан одговор дао, и почем Мол има доста српских становника, то ће овај срез у српском живљу знатно ојачати, а и наше место имаће одатле велике користи. Да Бог да — обистинило се! —

Познато је, да земаљска влада одавно има план, да Дунав и Тису једним каналом споји, и у том погледу појавило се више пројеката. Наш главни солгабиров др. Балатон у опширном меморандуму упозорава владу, да би најбоље било исти канал од Будимпеште до Ст. Бечеја повући, доказујући, како би тиме саобраћај са Бачком, где толика храна роди, био лакши и јефтинији, како би се земља из канала поливала, и како би се водена снага за разне фабричке цели могла употребити. И то је једна важна замисао, која ће Дунавом и Тисом још многу воду пропустити, док се и ако се оствари. —

Мађарска позоришна дружина Кунхеђија, која је пре 3 месеца овде била, опет нам је дошла у госте, а српска позоришна дружина никако не долази, ма да је предплата већ одавно скупљена и уплаћена. Баш данас представљају комад: „Шандор Обреновић и краљица Драга“, на који — знам — да ниједан Србин неће отићи, јер тај комад није ништа друго, него профанација жалосне женидбе и смрти последњег Обреновића.

Б. Сентомаш, 25. febр. 1904. (Забава српске омладине.) 30-ог јануара (12-ог фебруарана Св. Три. Јерарха 1904. год. одржала је Сентомашка српска омладина под покровитељством Сентомашке трговачке заједнице своју VI. редовну годишњу забаву са игранком, која је у сваком погледу до данас најсјајније испала. На игранци су присутне биле — осим трговачког сталежа — и најинтелигентније и најуваженије породице, - но ипак је најпријатнији утисак учинила својом корпоративном појавом Сентомашка женска задруга, уверавајући и тим трговачки сталеж, да само са узајмном потпором могу у свом позиву напредовати и своју племениту цел постићи.

Милина је било нашу лепу младеж видети у веселом расположењу поред лепе и сложне свирке музике ц. и кр. петроварадинске 70. пеш. пука. Добровољне прилоге су добри били следећи дати: Сентомашка српска женска задруга, Г. Мирко Алексијевић, и г. Илија Јанковић по 20 круна. Г. Сава Јанковић 15 круна. Г. Јоца Теофановић, гђа уд. Милева Дунђерска, г. г. Милан Д. Манојловић, Душан Јаснић, Јован Тотовић Нови Сад, Херман Алтар и Ђорђе Ивковић по 10 круна. Г. Ђорђе Бекић пуковник 8 круна. Г. г. Александар Дунђерски и Стеван Јаснић по 6 круна. Г. г. Лазар Дињашки, Милутин Везилић, Паја Јанковић ст., Стеван Дунђерски, Франц Лајтенбергер Пешта, Хенрих Франк синови Линц, Херман Полака синови Беч, Игњат Фридман Пешта, Макс Смолка Пешта, Јајтелес Штрасер и комп. Беч, по 5 круна. Г. г. Исидор Иванић, Лазар Гавански, Паја Јанковић мл., Војислав Павловић, Маркус Бергер, Др. Момир Павловић и Браћа Челиковић Нови Сад по 4 круне. Г. г. Лајош Бараковић, Теодор Хаџић, Др. Павковић из Фелдварца, Шандор Арадски из Суботице, Рада Пауковић, Душан Димитријевић, Густав Конрад, Јегерндорф, Јован Готер Ремерштат. по 3 круне. Г. г. Сима Шијачић, Паја М. Бугарски, Мата Хиршан, Глиша Угљешић, Озрен Загорица, Др. Еде Фридман, Мирко Алексиевић, Милан Ненадов, Миливој Сивачки парох, Вељко Загорица, Новак Вујић, Бранко Марковић Нови Сад, Ђорђе Малеташки, Деже Блументал, Н. Бешлин из Баната, Хенрих Франка путник Беч, Бенедек Шрола путник Беч, Бразаи Золтан путник Пешта, Патај и Ферстер Пешта, Ота и Најфелд Пешта, Ф. Шмитс Аш, Давид Брут Пешта, и Игњат Коњовић Пешта по 2 круне. — Г. Катарина Кићанска, Г. г. Ђура Шијачић Л., Коста Нићин, Ника Дракулић, уд. Катарина Кићанска, Петар Марјанов Ст. Врбас, Златоје Поповић и Душан Димитријевић по 1 круну свега 323 круне. Госп. Јован Маурић гостионичар је био тако добар и дао је у име прилога свима војницима суделујуће музике бесплатно јело и пиће, осим тога је вољан био и квартир дати, али то већ није било нужно јер од сентомашког гостољубља нису имали каде војници да спавају. Сви горе наведени прилагачи, нека и овим путем приме најтоплију хвалу.

—ф—

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 20. фебруара 1904.

— **Саборски Одбор** сазван је у редовну седницу за 2. (15.) марта о. г.

— **Годишњи вашар у Новом Саду.** Идући новосадски годишњи вашар одржаће се 19., 20. и 21. марта (п. р.) ове године, на који се свињи и остала марва из таких места, где не влада марвенска болест, дотеривати може. Дотеривање стоке из Хрватске и Славоније само је са железницом дозвољено.

— **Докле смо дошли са нашег немара?** Пишу нам из Шајкаше: „Под тим насловом донео је пре кратког времена „Браник,“ а сада ево и „Србобран“ вотицу поводом помађаривања општинских имена, у којој се представницима појединих општина пребацује, да се нису бринули о томе, да се српска имена општина одрже, јер у смислу закона помађарење имена зависи од пристанка општине. Ово пребацивање није оправдано с тога је нужно, да јавно мњење сазна право стање ствари. Истина, закон ујемчава представништвима то право, које „Браник“ и „Србобран“ спомињу, и жупаније су, на основу тога закона упитале представништва, да-ли би вољни били односно, да-ли би пристали на то, да им се имена по предлогу промену? У томе питању је quasi признато речено право општинама. Тако су и наше шајкашке општине у пристојној и законитој форми запитане, и једнодушно, а местимице и енергично одговорише, да неће да им се друго име наметне. Али шта се догодило? И поред изражене одлучне воље представништва, наметнута су општинама нова имена.

Према томе не терети нас кривица, да су имена наших општина нашим немаром друга имена добила, јер ми учинисмо своје, а сад би био ред на Србима посланицима, нарочито пак на нашем шајкашком посланику па на старо-бечејском, сомборском, кикиндском да они интерпелишу министра унутарњих послова како је то могуће да се мимо воље општинама друга имена намећу?

Шајкаш.“

— † **Васа Радосављевић.** Пишу нам из Панчева, да је тамо 13. о. м. преминуо угледни тамошњи грађанин Васа Радосављевић у 69. год. живота свога. Покојник био је негда трговац у Томашевци, где је као присталица срп. нар. слободоумне странке, нарочито при изборима за политички сабор играо знатну улогу. Стекавши у Томашевци са великим трудом и штедњом леп иметак, преселио се је доцнијих година у Панчево, где је много добра чинио и с тога у српском и страном грађанству веома поштован био. Још за живота свога саградио је на панчевачком срп. прав. гробљу врло леп маусолеум у стилу старих српских цркава из доба Цара Душана, који га је стао око 30.000 круна. У томе маусолеуму је уз велико саучешће панчевачког грађанства без разлике вере и народности 15. о. м. и сахрањен. Нека му је лака црна земља и вечан спомен!

— † **Марија Паланачка.** У Сомбору је 16. (29.) пр. м. преминула Марија Паланачка, тетка госпође Јулијане, супруге г. дра Лазе Костића, у 78. години свог живота. Покојница беше добра и племенита душа, а чујемо да је оставила лепу своту и на добротворне цели. Нека јој је лака земља и вечан спомен!

Новости са стране.

— **Српски лист Алфонзу Мухи.** Изишао је 3. број „Илустрованога Гласника“, посвећен славноме сликару Алфонзу Мухи. У томе броју су ове Мухине слике: 1.) Исток. 2.) Каранфил. 3.) Дан. 4.) Запад. 5.) Љиљан. 6.) Ноћ. 7.) Јутро. 8.) Подне 9.) Воће. 10.) Вече. 11.) Ноћ (већа слика) 12.) Јесен. 13.) Лето. 14.) Пролеће, осим тога су још ове слике: 15.) А. Муха. 16.) Кинеска се царица слика. 17.) Адмирал Алексијев прегледа војску у Порт-Артуру. „Гласник“ стоји годишње 12 круна. Претплата се шаље унапред барем на четврт године, на Администрацију И. Г. (Vinochrady — Prag.) „Гласник“ доноси интересантне слике из руско-јапанског рата.

— **Пољопривредници** жетве, који хоће да добију обилату жетву на мирују своје потребе за сетве код ц. и кр. дворске трговине семења Едуарда Маутнера у Будимпешти Rottenbillergasse 33. Фирма шаље врло радо свакоме забадава свој богато илустровани ценовник од 226 страна. Цене изврсно очишћеног семења, које сигурно ниче, а прве је врсте ниске су. Особито је спомена вредно импрегнирано семење репе за тимарење и богат извор племенитих врста жита.

Радикалски уштипци.

У Подунављу, 17. фебруара 1903.

У карловачкој ади нашло се једно сакривено весло што га је „српски народ сисао“. То би се

весло могло на много боље ствари употребити него за веслање н. пр. за федерштил о главу новом учитељу краснoречија!

*

На карловачкој пијаци од неко доба гордо шеће један велики гаров, коме на литри око врата стоји написано „кучкин син“. Зна да му је скочила цена откад је ушао у генералштаб „Заставе“.

*

Историјска „благонаклоност“ као да почиње тавнети, јер „Ненад“ у „Застави“ љуто пребацује бившем комесару, да им је све обећао, а ништа скоро није потврђено. Није помогла чак ни мађарска адреса, па чак ни потпис György и Döme.

*

Ако се оснује радикалски универзитет, понудиће потпредседнику саборског одбора катедру за српску штилистику, а Матица, ако се у њу увуку радикали, изабраће га за члана књижевног одељења, да такав цветник краснoречија остане и за даља поколења.

*

Габор пишпек пошао на пут: да мири „социле“ и „демокрете.“ А зар може жњети мир онај који је посејао буру?

*

„Сирома“ Габор! „Застава“ га назива „жалосним владиком“ а Браник „несретним“. Ал он је „весео“ само кад су паре у џепу.

Тана.

НОВИЈЕ.

Беч, 19. фебруара. Нови темишварски српско-православни епископ др. Георгије Летић данас је положио заклетву у руке Његова Величанства краља. При тој церемонији суделовали су гроф Тасило Фештетић и министар богочасти и јавне наставе др. Алберт Берзевици, а заклетву је прочитао министарски саветник Геза Вертеши.

Београд, 19. фебруара. У Скупштини данас отпочиње прорачунска расправа. Очекује се жестока борба, јер је опозиција огорчена због подизања порезе и поскупљивања дувана и петролеума.

* * *

Руско-јапански рат.

Петроград, 19. фебруара. Адмирал Алексејев је јуче јавио цару, да се непријатељска флота није показивала пред Порт-Артуром ни 15., ни 16. ни 17. фебруара. Руске крстарице и торпедњаче су извијале у кругу од 60 миља, но Јапанце ни не видеше.

Лондон, 19. фебруара. У брдима северно од Хајченга, напало је, по „Дељи Мејлу“, 500 Кинеза оружаних Манлихеркама, руску стражу. Руси су, каже енглески лист, имали 42 мртва, а Кинези 87.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Будимпешта, 20. фебруара. Угроновци решише, да и даље опструирају. Мисли се да ће Тиса данас предложити измену пословника. Мања група Кошутоваца хоће да се бори против те измене. Апоњи је изјавио, да ће се повући из политичког живота, ако дисиденти т. ј. његови људи буду потпомагали опструкцију.

Будимпешта, 20. фебруара. Заст. Бакоњи (Кошутовац) у данашњој седници заступничке куће разложио је гравамен Кошутове странке због тога, што је министарски савет одржан у Бечу. То је угрожење уставних гаранција.

Прелази се на дневни ред. Пошто нема прибележеног ниједног говорника, дебата о војничким предлозима је закључена. Домобрански министар Њири излаже грехе, које је опструкција до сада начинила. Апелира последњи пут на сабор, да одобри новаке, јер се иначе мора позвати у војску 40 000 недужних људи, који понајвише издржавају породицу.

* * *

Руско-јапански рат.

Владивосток, 20. фебруара. 2000 Јапанаца искрцало се у Плаксинском заливу и марширају на Маошане. Овде влада паника(?)

Припослано.*)

Поштовани Господине Уредниче!

У броју од 39. од 19. febр. (3. марта) о. г. Вашег штованог листа, изашла је једна белешка под насловом: „И опет радикалско насиље“, у којој се спомиње, да је приликом избора $^1/_3$ скупштинара у Н. Саду изабран „и главни уредник „Заставе“,“ а када „је та иста скупштина тога истога човека пре 2—3 године изабрала за скупштинара, „хајдучки“ саборски одбор је тај избор с позивом“ и т. д. — уништио.

Ово не стоји, с тога молим да са следећим изволите исправити:

Није избор тога човека поништен, већ с тога не, што за скупштинара није био ни изабран, него је на призив г. Симе Станојевића, да се Јаша Томић због злочина из бирачке листе као бирач брише, — одлуком епарх. административног одбора бачког од 1. (14.) априла 1902. год. под АО. 712/195. ex 1902. следеће

решено:

„призиву Симе Станојевића места дати, а закључак црквеног одбора новосадског од 15. (28.) febр. т. г. бр. 41. уништити и црквени одбор упутити, да Јашу Томића, главног уредника „Заставе“ из бирачке листе брише с тога разлога, што је Јаша Томић на православни туцин-дан 1889. год. извршио прост злочин и за то био осуђен, а по јасној одредби §-а 13. II. Б. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. год. и у свези с 40. §-ом изборнога реда од 29. маја 1871. г. искључен је од права бирања сваки онај, који је због каквог злочинства осуђен.“

Па ипак је тај исти црквени одбор допустио да тога Јашу Томића и против донесеног решења у бирачку листу уврсти, па чак и за члана скупштине изабере.

Као што смо извештени, г. Сима Станојевић је против овога избора уложио уток и тражио да се овај избор поништи, а на овога место једно непорочно лице изабере.

Благодарећи Вам у напред на гостопримству, јесам

Нови Сад, 19. febр. (3. марта) 1904.

с одличним поштовањем

Један бирач.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овога листа ни у ком погледу.

†

Са болом у души јављам свима сродницима и пријатељима да је мој љубљени и незаборављени супруг

Васа Радосављевић

потпредседник панчевачке комерцијалне банке и штедионичког деоничког друштва

после дужег боловања у 69. години живота свога преминуо.

Тело мога премилог покојника било је у недељу 28. febр. о. г. у $^1/_2$4 сата по подне по срп. прав. обреду опојано, а за тим је сахрањено у породичном маусолеју на овд. српском гробљу.

ПАНЧЕВО, 29. фебруара 1904.

Марија В. Радосављевић,
супруга.

114 1—1

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 20. фебруара 1904.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	17 К	—	п.
Жито ново друге каквоће	16 „	40	„
Наполица стара	16 „	—	„
Зоб	11 „	—	„
Јечам нови	11 „	—	„
Кукуруз стари окрњен	— „	—	
Кукуруз нови окрњен	10 „	40	„
Клипови	— „	—	
Пасуљ бели нови	17	—	

Огласи.

ВЕЛИКА
ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
ЂОРЂА ИВКОВИЋА
У НОВОМ САДУ

У ДУНАВСКОЈ УЛИЦИ, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ снабдевена са 7 машина, које креће **гас-мотор**, а уређена најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте, израђује све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно, и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 42311—25

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првога степена одликован.

Цикмунд и Друг, у Новом Саду

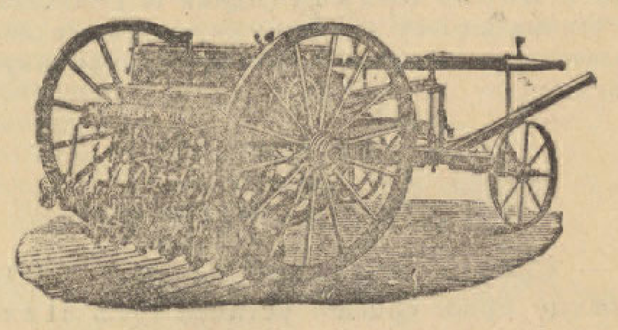

казанџијска улица бр. 19. у сопственој кући.

ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА
И ЛИВНИЦА ГВОЖЂА И МЕТАЛА.

Препоручује своје сопствене производе машина, особито **специјалисте у сејалицама Columbus-Drill**, патентирани сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.

Сопствени производ БЕНЗИН-МОТОРА, који су потпуно усавршени и без икакве опасности.

Ценовници стоје на расположењу и отправљамо исте бесплатно. 111 4—20

Др. Лаза Марковић,
лекар.

Настанио се у **Новом Саду**, у казанџијској улици 11. (старо порезно звање). Прима болеснике: 9—10, 3—4, 6—7. 110 2—3

ИМАМ ИЗВРСНЕ

сибирске сољене

КЕЧИГЕ од 4 до 20 кила једна

тако исто имам

уралске ПАСТРМЕ димљене, СОМА, ШТУКЕ, СМУЂА и ДЕВЕРИКЕ суве на велико и мало продајем.

Кечигу разашиљем у 4—5 кила поштанским пакетима 1 кила К 1·60. Пастрмке 20 филира 1 комад.

Дарувар, (Славонија) у марту 1904.

Пајо Поповић.
Комисисионер првог шведског риболовног подузимачког друштва.

113 3—10

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Парић. Штампарија Б. М. Поповића у Н. Саду.